

TRYGGHETSVANDRING – EN VÄGLEDNING

Råd, tips och checklista för trygghetsvandringar

Förberedelser.....	5
På med trygghets- glasögonen	9
Nu vandrar vi!	13
Efter vandringen	15
Göteborgsrutinerna	16
Mall för dokumentation	18
Frågor på vägen	20
Vill du veta mer?.....	30
Stapplande steg har blivit stora kliv	31

Sätt ner foten för en mänskligare stad

Vi vill att staden bjuder ut oss. Så att vi kan träffas på torget, vandra hem i sommarnatten och cykla till vänner i en annan del av stan. En inbjudande stad säger välkommen till alla och ger stor plats för mänskliga möten.

En trygghetsvandring är ett viktigt kliv för en mänskligare stad. Du kan vara med och skapa förutsättningar för trygghet, lustfyllda möten och vänliga miljöer i din stadsdel. Runtom i Göteborg finns flera framgångsrika exempel på hur vandringar lett till konkreta åtgärder.

Trygghetsvandringen i sig gör också att människor kommer samman, har det trevligt och pratar om hur saker kan göras bättre i den egna stadsdelen. Den kan även bjuda in och inspirera till ytterligare engagemang och delaktighet.

Ett folkhälso-/brottsförebyggande råd eller en person som arbetar med trygghetsfrågor i stadsdelen hjälper till att organisera vandringen, från planering till efterarbete. Denna skrift visar hur du går tillväga, steg för steg. Här finns det mesta du behöver tänka på – före, under och efter vandringen.

Lycka till!

Förberedelser

Avgränsa området geografiskt

Det är bra att vandra på de platser och stråk där invånarna oftast rör sig. Vandrigen ska vara någon kilometer som längst, eftersom gruppen kommer att stanna många gånger under vägen.

Planera vandringar i både ljus och mörker. Samma plats upplevs olika på natten och dagen.

Protokollförare

Utse i förväg personer som skriver protokoll och fotograferar. Det är bra med flera personer, för att få med många synpunkter.

Vilka ska gå med?

Boende och andra som arbetar i och använder området är viktigast. Olika ålder, kön och bakgrund är värdefullt, liksom människor med funktionshinder av olika slag.

Skaffa en karta som visar vilka markägarna/förvaltarna är i området. Det är viktigt att få med så många som möjligt av dem på vandrigen.

Ta reda på vilka andra som är viktiga i sammanhanget, exempelvis kommunala förvaltningar, politiker, fastighetsförvaltare, hyresgästföreningen, polisen, näringsidkare, föreningar och andra aktörer. Kanske har brevbäraren, konstnären, tidningsbudet eller hemtjänsten viktiga kunskaper. Bjud in dem! Någon gång kan det också vara bra att bjuda in en belysningsexpert – ljusfrågor är ett svårt och viktigt kapitel.

Max 20 personer kan vara ett lämpligt antal på vandrigen.

Hur får man med folk?

Gör en affisch. Använd stadsdelens hemsida för att bjuda in till vandring. Ta kontakt med kvartersvärdar/ fastighetsskötare/hyresgästförening och be om hjälp med att sätta upp affischen och uppmuntra till anmälan. Kontakta förskolor och skolor. Bjud in invånare som hört av sig tidigare.

Uppmuntra dem som inte kan gå med att ge sina synpunkter via brev, telefon eller hemsida.

Karta och kamera

Alla vandrare behöver en bra karta. Finns GIS-kunskap (se sidan 15) så är det lämpligt att använda den. Kamera är också viktig, helst en som tar bra bilder i mörker.

Brottsstatistik

Be närpolisen om statistik för anmälda brott i området. Titta på brottsstatistiken och be polisen berätta. Var inträffar de eventuella brotten? Stanna på de platserna och se er omkring. Har den fysiska miljön någon betydelse? Går den att åtgärda?

Tänk på att anmäld brottslighet och upplevelse av trygghet/otrygghet inte alls behöver hänga ihop. Prata om detta!

Börja med samling

En kort samling med presentation av alla som deltar, en kort beskrivning av hur vandringen ska gå till, den kommande processen, lite om stadens organisation och några sammanfattande ord om området och dess historia.

På med trygghetsglasögonen

Människan är viktigast

Utemiljön med byggnader, gator, parker och grönska är ramar kring människors liv.

Det är viktigt att dessa ramar fungerar så att människor kan leva sina liv så bra som möjligt, träffa andra, göra saker tillsammans, men även våga röra sig på egen hand.

Gå på känslan

När du gör en trygghetsvandring är det viktigt att du känner efter ordentligt och försöker minnas hur det känns att vistas ensam på de olika platserna vid olika tider på dygnet.

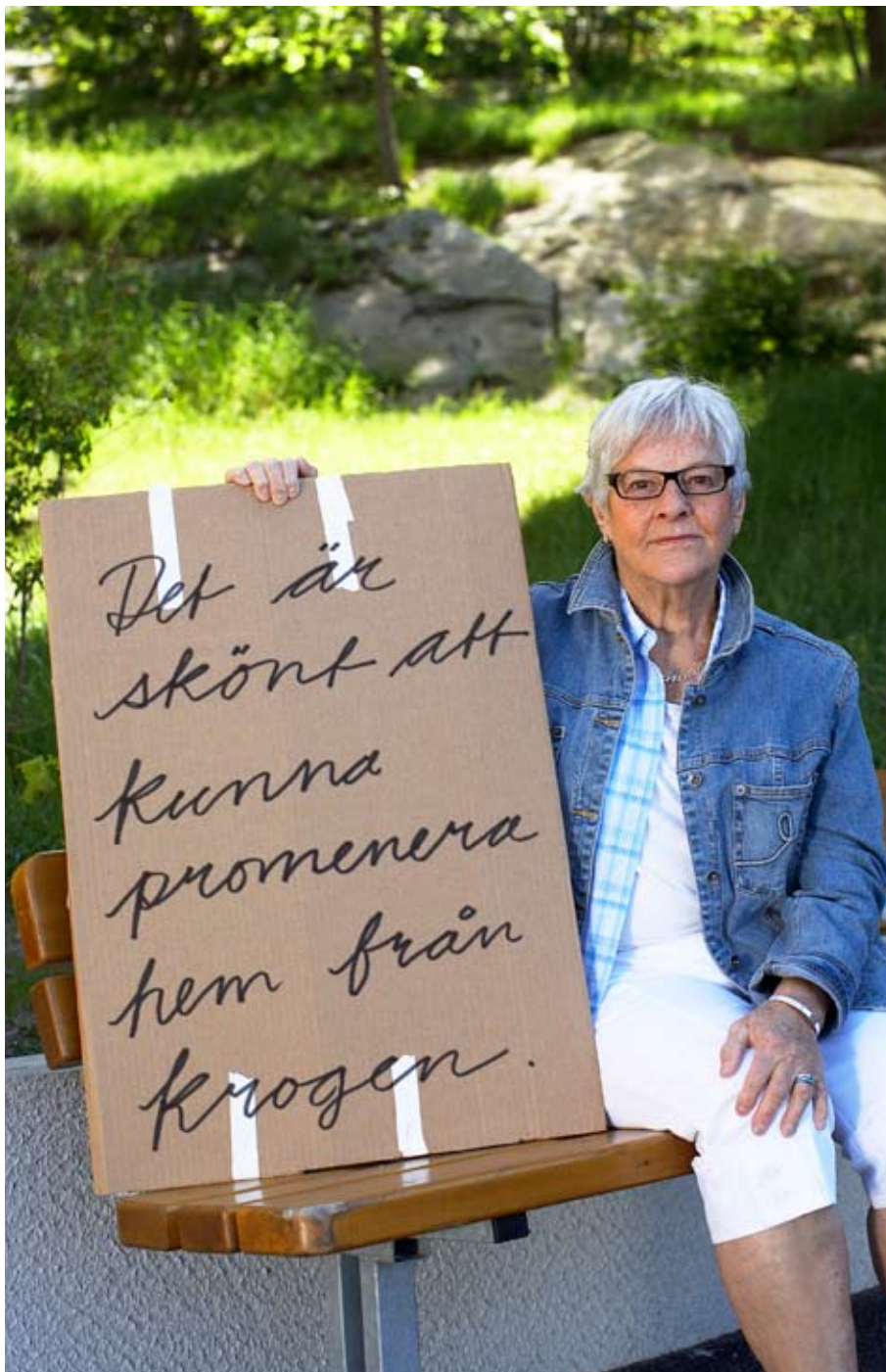
Ta dig tid att fundera. Tala om känslorna med de andra på vandringen. Hur och varför uppstår känslor av trygghet och otrygghet? Tänk på att ålder, kön och personliga erfarenheter gör upplevelsen olika – dra nytta av det!

Kunna se och bli sedd

Det mesta som handlar om trygghet har att göra med mänsklig närvaro och den mänskliga blicken. Dels att man själv har överblick över omgivningen, dels att det finns andra människor i närheten.

Alternativ

En gångväg som är vacker och tilltalande dagtid kanske är mörk och otrygg i mörkret. Det är bra att ha olika alternativ att välja på när man ska gå till skolan, buss-hållplatsen eller torget.

Att tänka på när det gäller belysning

En gångväg med stark och tät belysning är ingen garanti för att människor ska känna sig trygga. Det kan kännas som att man befinner sig på en upplyst scen. Effekten kan då bli den motsatta. Utelampor bör därför även belysa en del av omgivningen utefter vägen och inte blända.

Ta vara på det trivsamma

Tänk på att det är väsentligt att notera det som är vackert, trivsamt och tryggt. Värna om detta i stadsdelen. Det gäller att se det som fungerar och använda sig av den kunskapen när man förändrar mindre väl fungerande platser.

Många perspektiv

Försök att förstå området ur barns, ungdomars, äldres, funktionshindrades och hbt-personers ögon. Finns det skillnad mellan kvinnors och mäns upplevelser?

Nu vandrar vi!

När du undersöker och funderar över miljön i en stadsdel eller i ett bostadsområde kan det vara bra att sortera frågorna i 6 perspektiv:

1. Det mänskliga livet

Hur använder människor sin närmiljö? Var finns mötesplatserna? Var känns det trivsamt och varför? Var finns problem och varför?

2. Skötsel och underhåll

Var är det fint och omhändertaget och vad har det för betydelse?

Var finns det sådant som inte fungerar, som är trasigt, skräp, grönska som behöver gallras mm? Sommar/vinter? Vad kan medborgarna själva bidra med?

3. Bebyggelsens och olika anläggningars utformning

Hur är till exempel entréer, bottenvåningar, husgavlar, parkeringshus, gångtunnlar, busskurer och spårvagnshållplatser, staket och murar utformade?

Hur fungerar utemiljön för övrigt, naturområden, parker och gårdar? Belysning? Uppmuntrar dessa miljöer till socialt liv, kan de överblickas, skapar de trygghet?

4. Stadsplanens utformning

Hur fungerar området i sin helhet? Finns det obefolkade mellanrum? Finns det trafikleder som skapar barriärer? Var finns de mänskliga miljöerna där man gärna rör sig? Hur är kollektivtrafikens platser belägna?

5. Fysisk tillgänglighet och användbarhet

Går det lätt att hitta? Är det enkelt att ta sig fram även med hjälpmedel?

6. Möjligheter till skapande verksamhet

Finns det plats och möjlighet för människor och olika grupper att vara aktiva i området? Skötsel, odling, idrott, lek, konst och kultur?

Se "Frågor på vägen" på sidan 20.

Efter vandringen

En stunds samling efteråt med fika behövs för att diskutera vandringen och komplettera kartor och synpunkter. Summera vad som är trivsamt och funktionellt. Identifiera stadsdelens ömma punkter. Berätta om gången framöver. Vem gör vad?

Hur går ni vidare?

Initiativtagaren och protokollföraren skriver rent sina anteckningar. Uppgifterna sorteras efter förvaltare/aktör och förmedlas till de berörda.

I det här skedet kan också frågan ställas om det finns frivilliga krafter i området. Kan föreningar eller grupper "adoptera" vissa grönområden? Kanske bestäms ett nytt möte.

Efter några månader kan det vara lämpligt med en första uppföljning.

Och sedan?

Denna typ av trygghetsvandring kan göras i alla områden, i ljus och mörker och med jämna mellanrum. Daterad dokumentation på kartor och i skrift gör det lättare att följa upp arbetet allt eftersom. En enkel fotodokumentation år från år på de viktigaste platserna kan bli till både nytta och glädje.

Att visa bilder före och efter förbättringar ger tillfredsställelse i trygghetsarbetet.

Information och återkoppling

Det är bra om resultatet från vandringen kan redovisas på stadsdelens och fastighetsägarnas hemsidor och kanske i den lokala tidningen.

GIS

(Geografic Information System) är ett system för att samla information digitalt på kartor. Om någon i stadsdelen, exempelvis på stadsdelsförvaltningen, har kunskap i GIS kan resultaten från trygghetsvandringar samlas på så sätt. Då blir uppföljning och dokumentation enkel och åskådlig.

Var med och utveckla trygghetsvandringarna

Hör gärna av dig! Detta är ett material som utvecklas hela tiden. Hjälp gärna till med förslag på hur denna skrift kan förbättras för en ännu trivsammare stad.

Göteborgsrutinerna

För att en "regelrätt" trygghetsvandring ska genomföras där förväntningar kan finnas på berörda parter bör följande uppfyllas:

- En person från stadsdelsförvaltningen ska vara ansvarig för planering, upplägg och ledning av vandringen samt försedd med karta.
- Vandringen ska vara förberedd och denna skrift ska ha lästs.
- Vid inbjudan till vandring ska klart framgå var den ska äga rum. Skicka gärna med karta. Kallelse ska alltid gå till kontaktpersoner på Park- och naturförvaltningen, Trafikkontoret, Lokalförsörjningsförvaltningen och Västtrafik. Den ansvarige bör i god tid kontrollera att några av dessa kan gå med på vandringen.
- Beredskap ska finnas för att någon förbättring kommer att ske efter vandringen.
- En förteckning ska finnas över ansvariga aktörer/förvaltare med namn på personer. Upprättas av den ansvarige på stadsdelsförvaltningen.
- Minst fem medborgare som bor i området ska vara förberedda och delta.
- Innan vandringen börjar ska samling och presentation av deltagarna göras.
- Efter vandringen sammanfattar den ansvarige synpunkter/förslag och fördelar ansvaret till dem som åtgärdar eller utreder.
- Vandringen ska dokumenteras av stadsdelsförvaltningens ansvarige i protokoll och gärna med foton. Dokumentation sänds senast två veckor efter vandringen till dem som deltagit och till kontaktpersonerna på Park- och naturförvaltningen, Trafikkontoret och Lokalförsörjningsförvaltningen samt Västtrafik.
- Senast två veckor efter att anteckningarna inkommit till ovanstående instanser ska besked ges till den ansvarige på stadsdelsförvaltningen om "läget" för varje synpunkt/förslag.
- Frågor som ska utredas följs upp av ansvarig på stadsdelsförvaltningen.

Så här dokumenterar du

1. Anteckna plats, tid och deltagare

Trygghetsvandring i stadsdelen XX. Datum.

Deltagare. Vandringens sträckning, från – via – till.

2. Anteckna allmänna samtal om området

Referera samtal som fördes före, under och efter vandringen.

Vad är det för ett område? Hur kom det till? Varför ser det ut som det gör? Hur är läget i området just nu? Vilka problem och möjligheter finns? Hur är det mänskliga livet? Vilka bor/ arbetar/vistas här?

3. Anteckna synpunkter och förslag

Gör en lista (se exempel till höger) eller hämta mallen på www.goteborg.se/tryggvackerstad under policys, broschyrer, dokument mm. Pricka in platserna på en karta.

4. Ange kontaktpersoner

På stadsdelsförvaltningen, Västtrafik, Lokalförsörjningsförvaltningen, Trafikkontoret och/eller Park- och naturförvaltningen. Kontaktperson, namn och telefonnummer, e-postadress.

Här kan ni också uppge var man hittar material om tidigare vandringar. Ange e-post och telefonnummer till en kontaktperson som kan svara på frågor.

Synpunkter och förslag

Här skriver ni synpunkter och förslag. Foton infogas.

Vad händer?

Åtgärd och ansvarig instans. Helst med ett tidsperspektiv.

1. X-gatan

2. X-platsen

3. XX-torget

4. XXX-parken osv

Frågor på vägen...

Att titta på i hela området

Håll ögonen öppna för sådant som dyker upp under vägen. Se det unika i just ert område!

- > Hur är det mänskliga livet i området?
 - > Finns det mötesplatser för alla?
 - > Vilka människor samlas var? Jämför och diskutera.
 - > Finns det förmåga att acceptera att människor är olika och har olika kulturer?
 - > Vad kan boende själva bidra med i närmiljön?
 - > Hur ser området ut i sin helhet?
 - > Var finns de vackraste och fulaste platserna?
 - > Var är man trygg?
 - > Var är man otrygg?
 - > Var behövs bättre skötsel?
 - > Finns skadegörelse? Var?
 - > Hur ser träd, buskar och annan grönska ut i området?
 - > Behövs rensning och gallring för bättre sikt?
 - > Var behövs mer grönska för att höja trivseln? Vilken sorts grönska?
 - > Fungerar gångbanor och övergångsställen tillfredsställande?
- > Behöver de förändras för att det ska vara tryggt och trivsamt att röra sig i området?
 - > Är belysningen funktionell?
 - > Är det ljus där det behövs? Behövs kompletteringar?
 - > Var finns det goda mörkret?
 - > Hur fungerar markbeläggning, trappor och räcken? Behövs åtgärder?
 - > Kan människor med funktionshinder (syn-, hörsel-, rörelse-, allergi- och orienteringsproblem) röra sig och vistas i området?
 - > Finns det tillräckligt med – eller för många – parkbänkar och papperskorgar? Hur ser de ut?
 - > Är det lätt att hitta i området? Behövs kartor och skyltar?
 - > Kanske behövs det fler bostäder, butiker, dagis, kulturscener, kolonilotter, arbetsplatser och så vidare. Fantisera, diskutera och lek med tankar!
 - > Hur lämnar man synpunkter, vart kan man vända sig, hur gör man för att lösa problem i området och själv komma med goda idéer?

Bostadsgårdar och entréer

- > Hur kan boende känna sig trygga och hemma på sin gård och vid sin entré?
- > Hur ser bottenvåningarna ut?
- > Skapar fönster och entréer trygghet?
- > Hur ligger tvättstugan? Är man trygg där och på vägen dit? Hur fungerar den?
- > Fungerar gårdar och entréer för alla grupper: barn, unga, gamla, funktionshindrade av olika slag?
- > Är entréerna till bostäderna eller verksamheterna belysta så att man hittar dit?
- > Ser man lås, porttelefoner och namnskyltar?
- > Är entréerna olika så att man lätt känner igen sin egen?
- > Fungerar sophantering/återvinning?
- > Är gården välskött?
- > Finns det möjlighet för boende att vara aktiva och kreativa på sin gård?
- > Finns det möjlighet för de boende att sätta sin prägel på gården och på sina entréer?

Lekplatser för unga och gamla

- > Är lekplatsen väl utformad?
- > Finns det användbar och fantasifull utrustning?
- > Är det vackert och välskött?
- > Finns det tillräckligt med sittplatser?
- > Finns det platser i sol och skugga?

Gång- och cykelvägar

- > Vilka gång-/cykelstråk är viktigast? Leta också efter spontana gångvägar. Hur fungerar de och vad behöver förbättras?
- > Går gång-/cykelvägarna i närheten av bostadshus och bilvägar eller i parkområden? Vilket är tryggast?
- > Finns det alternativa stråk att välja på i ljus och mörker?
- > Finns det bostadsfönster eller befolkade verksamheter nära gångvägarna?
- > Var kan man köra moped utan att störa?
- > Hur är det på vintern?

Torg

- > Är torget vackert och välskött så att man kan känna sig stolt över det?
- > Finns det bostäder i anslutning till torget?
- > Finns det trygga och goda mötesplatser på torget?
- > Kör det bilar vid torget och finns det parkeringsplatser som fungerar?
- > Finns det platser på eller kring torget som är dolda och otrygga?
- > Mörka baksidor?
- > Lastbryggor och prång?
- > Finns det människor som betyder mycket för torget?
- > Finns det outnyttjade lokaler på torget? Hur skulle de kunna användas?
- > Hur kan torget bli mer levande, hur kan människor engagera sig i torgets frågor? Diskutera!

Skolor och förskolor

- > Är skolan en stolthet för området?
- > Trivs barnen som går där? Hur kan de sätta sin prägel på skolan och omgivningen?
- > Hur är skolan placerad och utformad?
- > Hur ser det ut runtomkring?
- > Är skolgården inbjudande, uppmuntrar den till olika aktiviteter?
- > Finns det lugna och mysiga ställen att bara vara på?
- > Hur är det att gå till skolan från olika håll?
- > Kan barnen känna sig trygga när de går till skolan?
- > Hur är det i och runt skolan på kvällarna?
- > Används lokalerna för flera ändamål?

Industri-, kontors- och sjukhusområden mm

- > Hur är bebyggelse och omgivning utformad?
- > Är miljön mänsklig, vacker och trygg?
- > Är området ödsligt och tomt vissa delar av dygnet?
- > Vad skulle man kunna förbättra? Fantisera!

Gator med biltrafik

Många människor väljer att gå utefter bilgator för att det känns tryggare i mörkret.

- > Finns det trottoarer och säkra och användbara övergångsställen?
- > Finns det partier mellan bebyggelsen som är ödsliga och där sikten är skymd? Vad kan man göra åt det?
- > Är gatubelysningen tillräcklig och jämn eller bländar den?
- > Är det lätt att se mötande människor?
- > Bör biltrafiken minska/utökas?
- > Är hastigheten lagom?
- > Hur kan den ändras?

Gångtunnlar

Gångtunnlar är byggda för trafiksäkerhet men upplevs av många som otrygga. Med risk för liv och lem går man kanske hellre över en trafikerad väg än genom en mörk tunnel.

- > Är det fri sikt genom gångtunneln eller upplevs den som mörk, lång och trång?
- > Rätt belysning framför och i tunneln?
- > Finns det skymmande buskar, murar eller buskage vid ingången till gångtunneln?
- > Finns det alternativa vägar?
- > Finns det säkra ställen att korsa gatan/trafikleden i gatuplan?
- > Hur luktar det?
- > Kan man ta bort gångtunneln och vad skulle man då göra istället?

Hållplatser

- > Hur är buss- och spårvagnshållplatser utformade och omhändertagna?
- > Hur känns det att stå där och vänta?
- > Finns det sittmöjligheter?
- > Finns det regnskydd?
- > Är belysningen bra?
- > Finns det bostadsfönster eller biltrafikanter som har uppsikt över hållplatserna?
- > Hur tar man sig till hållplatsen – är gångvägarna trygga, trevliga och tillgängliga?
- > Finns det flera alternativa vägar att ta sig till/från hållplatsen?

Parkeringsplatser

- > Hur är parkeringsplatserna utformade?
- > Finns det bostadsfönster eller arbetsplatser som har överblick över parkeringsplatserna – eller ligger de utom synhåll?
- > Finns det skymmande murar, buskar eller byggnader?
- > Är parkeringsplatsen uppdelad i mindre enheter?
- > Parkeras bilar på olämpliga platser?
- > Garagen – hur är det med dem när trygghetsglasögonen kommer på?
- > Är det bra belysning på parkeringsplatser och i garage?

Stadsplanestrukturen

Själva strukturen har stor betydelse för hur staden fungerar. Stora trafikapparater och bilder kan separera stadens delar från varandra. Vackra parkområden kan kännas otrygga i mörkret när man måste korsa dem.

- > Hur ser det ut i din stadsdel?
- > Vad skulle behöva förändras?
- > Finns möjligheten att förbättra på kort/lång sikt?

Vill du veta mer?

www.goteborg.se/tryggaremanskligare

www.goteborg.se/tryggvackerstad

www.goteborg.se/parkochnatur

www.goteborg.se/trafikkontoret

www.goteborg.se/stadsbyggnad

www.goteborg.se/lff

www.vasttrafik.se

Eller via: www.goteborg.se

Telefon till Göteborgs Stad: 031-368 00 00

Rådet Tryggare och Mänskligare Göteborg har fyra övergripande mål:

- Alla skall känna sig trygga att röra sig när man vill och var man vill i Göteborg.
- Vi som bor och verkar i staden samarbetar i trygghetsfrämjande syfte.
- Tillit och förtroende – det viktigaste för trivsel och trygghet.
- Allas rätt till relevant stöd när problem uppstår.

Stapplande steg har blivit stora kliv

Tryggare och Mänskligare Göteborg är stadens centrala brottsförebyggande råd med trygghetsfrämjande fokus. Rådet, som bildades år 2001, har åtta ledamöter som företräder viktiga aktörer i staden. Det dagliga arbetet sköts av en kansli grupp.

Trygghetsvandringar som idé och metod föddes redan inledningsvis i rådets arbete. Att genom samtal, vandringar och möten mellan människor ta vara på kunskaper och erfarenheter som redan finns är en ledstjärna för att uppnå en tryggare och mänskligare stad. Rådet utgår ifrån att mänskligt liv, sociala frågor och rumsliga miljöer hänger samman och är beroende av varandra.

En skrift för trygghetsvandringar togs fram i samarbete med stadsbyggnadskontoret och stadsdelen Tynnered. Där gjordes de första vandringarna. Skriften kom att spridas och många hundra vandringar har gjorts i landet.

Den vägledning du nu håller i handen innehåller erfarenheter från vandringar i Göteborgs bostadsområden, i innerstan, på torg, i äldre områden och i nya. Personal från Park- och naturförvaltningen, Trafikkontoret, Fastighetskontoret, Stadsbyggnadskontoret, Västtrafik, Lokalförvaltningsförvaltningen och från ett antal stadsdelsförvaltningar har medverkat och delat med sig av erfarenheter från vandringar.

Trygghetsarbete är viktigt och roligt men inte lätt. Goda ambitioner kan slå fel om man inte redan från början väger in så många perspektiv som möjligt. Ålder, kön, bakgrund och livserfarenheter styr hur vi tänker. Denna skrift handlar om värdet av att ta vara på alla dessa kunskaper. Och att alla medborgare har något att bidra med för att staden skall bli ännu mer trivsam att leva i!

Tryggare och Mänskligare Göteborg

En trygghetsvandring är ett viktigt kliv för en mänskligare stad. Du kan vara med och skapa förutsättningar för lustfyllda möten, vänliga miljöer och trygghet i din stadsdel. Den här skriften visar hur du går tillväga, steg för steg – före, under och efter vandringen.

Göteborgs
Stad

TRYGGARE
MÄNSKLIGARE
GÖTEBORG

www.goteborg.se/tryggaremanskligare